

megkezdett munkát mi szülők folytatjuk! Igen, a napközi otthon nem nevelheti fel helyettünk gyermekeinket. Segítséget nyújthat és nyújt is, de helyettünk nem dolgozhat!

Befejezésül egy őszinte kívánságomnak szeretnék hangot adni: fejlődjék, gyarapodjék a napközi otthon intézménye, hogy értékes munkájával új társadalmunk egyik legegésőbb problémáját valóban jól tudja megoldani!

Dr. Várkonyi Nándor
főiskolai tanársegéd

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉV VÉGI HELYESÍRÁSI FELMÉRÉS IV. OSZTÁLYÁBAN

A tanulók és a nevelők munkája szempontjából nagy szerepe van az év végi és az év eleji helyesírási felméréseknek, különösen a IV. osztály végén és az V. osztály elején. Ez a felmérés (vagy ellenőrzés) akkor lesz igazán eredményes és tanulságos, ha olyan szöveget állítunk össze, amely a tantervi követelményeken alapul, tehát nem csupán egy tetszőleges szöveg. Vigyáznunk kell, hogy a szöveg se hosszú, se rövid ne legyen, hanem a tízéves gyermekek tudásszintjének feleljen meg, valamint annak az igénynek, hogy a szöveg tollbamondása útján megbízható képet kaphassunk az alsó tagozatból a felső tagozatba lépő tanulók helyesírási tudásáról.

Ilyen szempontok szerint került sor az alábbi szöveg összeállítására:

Októberben Erzsiek a Tisza folyó melletti hosszú utcába költöztek. A csongrádi pajtások legtöbbször mindig szeretett játszani. Hát a tanulásnál nem lesz-e baj? Erzsínél biztosan nem, mert ő beosztja az időt, és csak olyankor játszik az egyik ismerős kislánnyal, amikor munkáját már elvégezte. Kedden is ötöt (betűvel!) kapott nyelvtanból és helyesírásból.

Ez a 49 szóból álló szöveg mindössze öt mondat, de helyet kaptak benne a következő főbb alsótagozati helyesírási követelmények:

1. A mondatok kezdetének és végének jelölése. Az öt mondat közt egy kérdő és egy összetett mondat is van. Ez utóbbiban a veszszó használatának megfigyelésére is mód nyílik.

2. A múlt idő jelölése: költöztek, szeretett, kapott.

3. A tárgyrag írása: időt, munkáját.

4. A *-ban, -ben; -ba, -be* határozórag megkülönböztetése: októberben, utcába.

5. A tulajdonnevek írása: Erzsiek, Tisza.

6. A melléknév fokozása: legtöbbször.

7. A melléknév végi *ü, ú* és a szövégi *ó, ő* írása: hosszú, folyó.

8. Az *-ul, -ül* képző írása: tanúlással.

9. Tulajdonnévből *-i* képzővel alkotott melléknév: csongrádi.

10. Az elől levő igekötőnek és igéjének egybeírása: beosztja, elvégezte.

11. Az *-e* kérdőszó használata: lesz-e.

12. Csongrádon a *t* végű, különösen pedig a *szt* végű igéket sokan helytelenül mondják a kijelentő módban: *meglássuk* (*meglátjuk* helyett), *elosszuk* (*elosztjuk* helyett). Hogy legalább írásban sikerült-e kiküszöbölni tanulóinknál ezt a *süksük-özést*, annak ellenőrzésére iktattam szövegbe a *beosztja* szót.

13. Magánhangzók időtartama: a-á, e-é, i-í, o-ó, ö-ő, u-ú.

14. Kétjegyű mássalhangzó kettőzése: mellett, legtöbbször, szeretett, tanúlással, kedden.

15. Kétjegyű mássalhangzók a szövegben: cs, gy, ly, ny, sz, zs.

16. Kétjegyű mássalhangzók kettőzése: hosszú, kislánnyal.

17. Amikor három különböző mássalhangzó találkozik egy szóban, a tanulók gyakran kihagyják a középsőt. Ennek ellenőrzésére szolgál szövegünkben a *nyelvtanból* szó.

18. A *j* hang kétféle jelölése: folyó, pajtások, legtöbbször, játszani, baj, beosztja, olyankor, játszik, munkáját, helyesírásból.

19. A szótó felismerése, tehát a szóelemző írás alkalmazására van szükség a következő szavak írásában: költöztek, legtöbbször, játszani (vö. játék), biztosan (vö. bizony), beosztja, játszik, egyik, elvégezte, nyelvtanból. A többi szót — négy kivétellel — a kiejtés szerint kell írni. A négy kivétel: az *utcába* szó és a *ly* betűt tartalmazó szavak (folyó, olyankor, helyesírásból). Ezt a négyet a hagyományos írásmód szerint írjuk.

Hasonló szempontok szerint minden nevelő más megfelelő szöveget is összeállíthat.

A fenti szöveg tollbamondása alapján írt dolgozatokat egy bizonyos mérce (norma) szerint osztályozni is lehet. Előre is megmondhatjuk a tanulóknak, hogy a 49 szóból álló szöveg leírása hány hibáig lesz 5-ös, hány hibáig 4-es stb. A hibák száma szerint az osztály tanulóinak helyesírási sorrendjét is megállapíthatjuk. Ha osztályzatot is adunk a tanulóknak erre a dolgozatra, akkor gyön-

gőbb tudású osztályban úgy állapítsuk meg a mércét, hogy az osztályzatok ne törjék le a tanulókat, csak figyelmeztessék őket a felső tagozat követelményeire!

A IV. osztály végi helyesírási felmérést végezheti maga a tanító, de végezheti az iskola igazgatója, esetleg több iskola alsó tagozatának közös szakfelügyelője. Az igazgatónak és a szakfelügyelőnek ilyen módon több IV. osztály, illetőleg több iskola helyesírási tu-

dásának összehasonlítására is módja van. Az is elképzelhető, hogy olyan felsőtagozati magyar tanár végezze el a IV. osztály végi felmérést, aki a következő tanévben ugyanezeknek a tanulóknak V. osztályos magyar tanára lesz. Ebben az esetben igen tanulságos, ha az V. osztály elején ugyanezzel a szöveggel méri fel a tudásukat.

Dr. Pásztor Emil
tanár, Csongrád

AZ ÚJ TANTERV VÉGREHAJTÁSÁNAK TAPASZTALATAI

1963—64. tanévben testnevelésből új tanterv lépett életbe. Testnevelőink számára nem volt új életbelépésekor, mert már jóval előbb, a tantervi vita során, valamint 1961 áprilisában megrendezett 3 napos tanfolyamon megismerték az újonnan belépő tantervet, megvitaták annak hiányosságait, és hasznos javaslatokkal hozzájárultak az akkor még vita alatt álló tanterv végleges megvalósulásához.

Ilyen előkészületek mellett találtakoztak testnevelőink a végleges formát öltött új testnevelési tantervvel az 1963—64. tanév kezdetén.

Ilyen új tanterv új tanmenet készítését vonta maga után. Az új tanmeneteknek tükröznie kellett mindazokat az új vonásokat, melyek a régi testnevelési tantervtől különböznek, amelyek a *nevelési terv* bevezetésével minden tantervtől, így a testnevelési tantervtől is újat várt. Itt elsősorban új vonás az, hogy a tanmenetekben, annak megvalósításában tükröződnie kell a sokoldalúan fejlett, a szocialista építésre felkészült, és annak eredményeit megvédeni kész ifjúság *testi nevelésének* koncepciói. A tanmenetek megvizsgálása során az a tapasztalatom, hogy a tanmenetek nagy része ezt a célkitűzést tükrözi, szorosan kapcsolódik a *nevelési terv* testi nevelésének tevékenységi formáihoz. Ezek természetesen csak akkor érik el céljukat, ha azt meg is valósítja a testnevelő tanításában, oktatónevelő munkájában. A meglátogatott iskolák mintegy 20 testnevelője tervszerűen betervezte tanításába, azt tanmenetében rögzítette is. A megvalósítás azonban már nem sikerült olyan mértékben, mint ahogy várta volna azt. Ez az anyag természetéből, az alkalom hiányából, kevés esetben a pedagógus nem megfelelő felkészüléséből eredt. A testi nevelésből a testnevelésre, mint tantárgyra, alapvető fontosságú feladatok hárultak. A testnevelési óráknak kell megvalósulnia mindenekelőtt annak az új vonásnak, amelyet úgy fogalmaz meg a tanterv: „Előmozdítsa a tanuló szer-

vezetének sokoldalú fejlődését, s hozzájáruljon a szocialista embert jellemző tulajdonságok és jellemvonások kialakulásához.”

Az óralátogatások során az volt a tapasztalatom, hogy a kartársak a

1. testgyakorlatok céltudatos alkalmazásával,
2. az életkornak megfelelő megterheléssel,
3. a nevelési feladatok tervszerű megvalósításával elősegítették a tanulók helyes testi, de egyúttal *szellemi* fejlődését, edzették testüket, szervezetüket, növelték ellenálló-képességüket. Tervszerűen fejlesztették a tanulók testi ügyességét, képessé tették őket majd az életben adódó, főként mozgásos jellegű feladatok megoldására.

Mint legnagyobb pozitívum a megvalósításban a testi nevelésen kívül a *szellemi* fejlődés biztosítása volt. Az új tanterv középpontjában a *játékosság* áll. Különösen vonatkozik ez az I—IV. osztályok tantervére. Ez egyrészt közelebb áll a gyermek lelki világához, másrészt nagymértékben fejleszti *szellemi* képességét. Hiszen a játékban rendkívül nagy figyelemre, összpontosításra, ítélőképességre, önuralom megtartására van szükség. Emellett akarati, erkölcsi tulajdonságok fejlesztéséről is van szó. Tapasztalatom az, hogy az I—IV. o. osztályvezetők ezt a célkitűzést igyekeztek megvalósítani. Igen sok helyen az óra játékos jellege jól szolgálta az új tanterv új célkitűzéseit.

Az V—VIII. osztályokban már a nevelők nemigen mertek nyúlni a játékosság megoldásához. Pedig az új tanterv nem ragaszkodik mereven a 4 részes óra viteléhez, megszabadítja a nevelőt az azelőtti kötöttségtől. Ennek ellenére nevelőink, legalábbis még ebben az évben, nem mertek hozzányúlni a modernebb óravezetéshez, melyet az új tanterv megenged.

Az előkészítő mozgásanyag az új tantervben előírásokat tartalmaz a tanulók testtartásának javítására. Ebből következik, hogy a tanulóknál mutatkozó hanyag testtartás miatt, a tartásjavító munka, a szokásosnál